

Oxford Mutluluk Ölçeği Türkçe Formunun Psikometrik Özelliklerinin Üniversite Öğrencilerinde İncelenmesi

Tayfun Doğan¹, Fatma Sapmaz²

¹Yard. Doç. Dr., Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Psikolojik Danışma ve Rehberlik AD, Niğde - Türkiye
²Yard. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Psikolojik Danışma ve Rehberlik AD, Sakarya - Türkiye

ÖZET

Oxford Mutluluk Ölçeği Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin üniversite öğrencilerinde incelenmesi

Amaç: Bu araştırmada, Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ) Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Araştırmanın katılımcılarını, 2011-2012 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim görmekte olan 491 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcıların tamamına OMÖ, rastgele seçilen 173 katılımcıya ise OMÖ ile birlikte, Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ), Yaşam Yönelimi Testi (YYT), Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ) ve Öznel Mutluluk Ölçeği (ÖMÖ) uygulanmıştır. İlk olarak, ölçeğin dilsel eşdeğerliliği incelenmiştir. Dilsel eşdeğerliliğin sağlanmasının ardından, OMÖ'nün yapı geçerliliğini incelemek için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemlerinden yararlanılırken, ölçüt bağıntılı geçerlilik için OMÖ'nün çalışma kapsamında kullanılan diğer ölçme araçlarıyla korelasyonlarına bakılmıştır. OMÖ'nün güvenilirliği ise bileşik güvenilirlik, iç tutarlılık ve test yarımlama yöntemleriyle incelenmiştir.

Bulgular: Açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, özdeğeri 8.3 olan ve toplam varyansın %29.84'ünü açıklayan bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğe ilişkin faktör yüklerinin ise 0.32 ile 0.77 arasında değiştiği görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen değerler ise, ölçeğin tek faktörlü yapısının Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme korunduğunu göstermiştir. Ölçüt bağıntılı geçerlilik için yapılan analiz sonucunda da, OMÖ ile mutluluğu ve iyimserliği değerlendiren diğer ölçme araçları arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Yapılan güvenilirlik analizlerinde ise, OMÖ'nün Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.91, test yarımlama yöntemiyle elde edilen güvenilirlik katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bileşik güvenilirliği ise 0.91 olarak saptanmıştır.

Sonuç: Bu çalışmada elde edilen bulgular, OMÖ'nün Türkçe formunun tek faktörü bir yapıya sahip olduğunu ve bu formun üniversite öğrencilerinde mutluluğu değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Mutluluk ölçeği, geçerlilik, güvenilirlik

ABSTRACT

Examination of psychometric properties of the Turkish version form of the Oxford Happiness Questionnaire in university students

Objective: It is aimed to examine the psychometric properties of the Turkish form of the Oxford Happiness Questionnaire (OHQ) in this study.

Method: The participants of the study are constituted by 491 university students studying in Sakarya University Education Faculty in 2011-2012 education year. All of the participants were subjected to the Oxford Happiness Questionnaire (OHQ) and randomly selected 173 participants were subjected to the Satisfaction with Life Scale (SWLS), Life Orientation Test (LOT), Positive-Negative Affect Scale (PANAS) and Subjective Happiness Scale (SHS) besides (OHQ). Firstly, linguistic equivalence of the scale was examined. After ensuring the linguistic equivalence, exploratory and confirmatory factor analysis methods were used to examine the structural validity of OHQ and for criterion related validity, the correlations of OHQ with other measuring methods used within the study were checked. The reliability of OHQ was examined with composite reliability, internal consistency and split-half methods.

Findings: According to exploratory factor analysis results, a structure whose eigen value was 8.3 and which explained 29.84% of total variance was obtained. It was seen that the factor loads of the scale varied between 0.32 and 0.77. The findings obtained as a result of confirmatory factor analysis indicated that the one-factor structure of the scale was retained in the sample comprising Turkish university students. As a result of the analysis for criterion related validity, significant relations were found between OHQ and other measuring means evaluating happiness and optimism. In structural reliability analysis, Cronbach alpha internal consistency coefficient of OHQ was found 0.91 and reliability coefficient obtained with test half-life method was found 0.86 and composite reliability of the scale was found 0.91.

Conclusion: The findings obtained in this study indicate that Turkish form of OHQ has a one-factor structure and this form can be used as a valid and reliable measuring means in evaluating happiness in university students.

Key words: Happiness scale, validity, reliability

Yazışma adresi / Address reprint requests to:
Yard. Doç. Dr. Tayfun Doğan,
Niğde Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Psikolojik
Danışma ve Rehberlik AD, Niğde - Türkiye

Telefon / Phone: +90-388-211-2810

Elektronik posta adresi / E-mail address:
tayfun@tayfundogan.net

Geliş tarihi / Date of receipt:
14 Mart 2012 / March 14, 2012

Kabul tarihi / Date of acceptance:
3 Mayıs 2012 / May 3, 2012

GİRİŞ

Mutluluk, bireyin olumlu duyguları sık, olumsuz duyguları az yaşaması ve yaşamdan yüksek doyum alması olarak tanımlanmaktadır (1,2). Bu tanıma göre mutluluk, bireyin yaşamına ilişkin bilişsel ve duyuşsal değerlendirmelerinin bir sonucudur. Tanımda, olumlu ve olumsuz duyguların yaşanma sıklığı mutluluğun duyuşsal boyutunu oluştururken, yaşama ilişkin değerlendirmeler ise bilişsel boyutunu oluşturmaktadır (2,3). Bireyin, genel olarak, güven, neşe, sevinç, umut gibi olumlu duyguları sık yaşaması; öfke, nefret, kaygı, korku, umutsuzluk, üzüntü gibi olumsuz duyguları görece daha az yaşaması ve evlilik, iş ya da sağlık gibi yaşam alanlarından doyum alması (memnuniyet duyması) mutluluğunun göstergesi olarak kabul edilmektedir (4).

1980'lerden sonra pozitif psikolojiyle, özellikle de mutlulukla ilgili araştırmalarda ciddi bir artış olmuştur. Mutlulukla ilgili araştırmaların artmasına paralel olarak, mutluluğun ölçülmesine yönelik de farklı ölçme araçları geliştirilmiştir. Konuyla ilgili araştırmalarda en sık kullanılan ölçme araçlarından birisi de Argyle ve arkadaşları (1) tarafından geliştirilen Oxford Mutluluk Envanteri'dir (OME). OME, Beck Depresyon Envanteri (5) formatında hazırlanmış, 29 setten ve her bir sette birbirinden farklı dört maddeden oluşan bir ölçme aracıdır. Ölçek bu haliyle iyi psikometrik özellikler göstermesine rağmen, uygulamada uzun zaman alması nedeniyle, Hills ve Argyle (6) tarafından revize edilerek 29 maddelik, Likert tipi bir ölçme aracı haline getirilmiştir.

Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de pozitif psikoloji ve mutlulukla ilgili araştırmalara artan bir ilgi olduğu dikkat çekmektedir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra mutlulukla ilgili araştırmalarda ciddi bir artış görülmektedir (4,7-10). Bundan dolayı, uluslararası geçerlilik-güvenirliliği kanıtlanmış mutlulukla ilgili ölçeklerin Türkçe'ye kazandırılması, konu ile ilgili çalışmalar açısından faydalı olacaktır. Bu araştırmada, Oxford Mutluluk Ölçeği'nin Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçeğin Türkiye'de mutlulukla ilgili yapılan araştırmalarda önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Ayrıca, diğer kültürlerde de yaygın bir şekilde kullanılan bu ölçme aracının, mutlulukla ilgili kültürlerarası çalışmalarda, Türk toplumunun durumunu ortaya

koyması açısından da kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda, OMÖ'nün psikometrik özellikleri, açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlılık ve ölçüt bağımlı geçerlilik yöntemleriyle incelenmiş ve özgün formuyla benzer psikometrik özellikler göstereceği varsayımı sınanmıştır.

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2011-2012 öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 491 (334 kadın/ 154 erkek) üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Üç katılımcı cinsiyetini belirtmemiştir. Katılımcıların yaş aralığı 17-37 ve ortalaması 19.50'dir. Katılımcıların tamamına Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ) uygulanmış, rastgele seçilen 173 katılımcıya ise OMÖ ile birlikte, veri toplama araçları bölümünde tanıtılan diğer ölçekler uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ): OMÖ, Hills ve Argyle (6) tarafından mutluluğu ölçmek üzere geliştirilmiş, 29 maddelik ve 6'lı Likert tipi (1-Hiç katılmıyorum, 6-Tamamen katılıyorum) bir ölçme aracıdır. Hills ve Argyle, ölçeğin iç tutarlılık katsayısını (Cronbach alfa) 0.91 olarak rapor etmişlerdir. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek üzere yapılan faktör analizi sonucu, özdeğeri 1'in üzerinde olan 8 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ancak, söz konusu faktörlerin yorumlanması ve adlandırılmasındaki problemler nedeniyle, ölçeğin tek faktörlü olarak kullanılmasının uygun olacağı sonucuna varmışlardır. Aynı çalışmada, OMÖ ile Yaşam Doyumu Ölçeği (11), Depresyon-Mutluluk Ölçeği (12), Yaşam Yönelimi Testi (13), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (14), Yaşam İlgisi Ölçeği (15) ve Eysenck Kişilik Ölçeği (16) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Buna göre, OMÖ ile söz konusu ölçekler arasında, $p < 0.001$ anlamlılık düzeyinde, sırasıyla $r = 0.77$, $r = 0.90$, $r = 0.79$, $r = 0.81$, $r = 0.77$ ilişki bulunmuştur. OMÖ ile Eysenck Kişilik Ölçeği alt boyutlarından "dışadönüklük" arasında ($r = 0.61$, $p < 0.001$), "nevrotiklik" arasında ($r = -0.59$, $p < 0.001$) ve "psikotizim" arasında

($r=-0.17$, $p<0.05$) ilişki bulunmuştur. Ölçeğin ilk formu olan Oxford Mutluluk Envanteri ile arasında ise 0.80 ($p<0.001$) korelasyon bulunmuştur.

Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ): Diener ve arkadaşları (11) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5 maddeden oluşmaktadır ve 7'li Likert tipi bir cevaplama anahtarına sahiptir. Ölçekten alınabilecek puanlar 5-35 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, yüksek yaşam doyumuna işaret etmektedir. Diener ve arkadaşları, ölçeğin iç tutarlılığını 0.87 ve test tekrar test güvenilirlik katsayısını 0.82 olarak rapor etmişlerdir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Yetim (17) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yetim (17), ölçeğin test tekrar test güvenilirliğini 0.85 olarak, iç tutarlılığını ise 0.76 olarak rapor etmiştir. Bu çalışmada YDÖ'nün güvenilirlik katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur.

Yaşam Yönelimi Testi (YYT): Scheier ve Carver (13) tarafından iyimserliği ölçmek üzere geliştirilen ölçek, 12 maddeden (dört madde dolgu maddesi) oluşmaktadır. YYT, 5'li Likert tipi (1-Hiç katılmıyorum, 5-Tamamen katılıyorum) öz bildirim tarzı bir ölçektir. Tersten kodlanan maddeler çevrildikten sonra, ölçekten alınan yüksek puanlar iyimserliğin yüksek olduğuna işaret etmektedir. YYT'nin Türkçe uyarlaması Aydın ve Tezer (18) tarafından yapılmıştır. Buna göre, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.72 ve dört hafta arayla uygulama sonucu elde edilen test tekrar test güvenilirlik katsayısı 0.77 olarak bulunmuştur (18). Bu çalışmada, YYT'nin iç tutarlılık katsayısı 0.79 olarak bulunmuştur.

Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ): Watson, Tellegen ve Clark (19) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 10'u olumlu, 10'u olumsuz, 20 duygu ifadesinden oluşmaktadır. 5'li Likert tipi (1-Hiç uygun değil, 5-Tamamen uygun) bir cevaplama anahtarına sahiptir. Watson ve arkadaşları (19), ölçeğin iç tutarlılığını "pozitif duygular" alt boyutu için 0.86-0.90, "negatif duygular" alt boyutu için ise 0.84-0.87 olarak rapor etmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Gençöz (20) tarafından gerçekleştirilmiştir. Gençöz (20), ölçeğin güvenilirlik katsayılarını (Cronbach alfa) "pozitif duygular" alt boyutu için 0.83, "negatif duygular" alt boyutu için ise 0.86 olarak belirtmiştir. Bu

çalışmada ise "pozitif duygular" ve "negatif duygular" alt boyutları için güvenilirlik katsayıları sırasıyla 0.85 ve 0.84 olarak bulunmuştur.

Öznel Mutluluk Ölçeği (ÖMÖ): Ölçek, Lyubomirsky ve Lepper (21) tarafından geliştirilmiştir. ÖMÖ, 7'li Likert tipi, öz bildirim tarzı bir ölçme aracıdır. Ölçek 4 maddeden oluşmaktadır. Lyubomirsky ve Lepper, ÖMÖ'nün iç tutarlılığının farklı örneklerde, 0.79 ile 0.94 arasında değiştiğini rapor etmişlerdir. Test tekrar test güvenilirliği ise 0.55-0.90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Doğan ve Totan (22) tarafından gerçekleştirilmiştir. Buna göre, iç tutarlılık katsayısının farklı örneklerde 0.65 ile 0.70 arasında değişen değerlerde olduğu görülmüştür. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucu, orijinal formunda olduğu gibi, tek faktörlü yapının korunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi-CFI= 0.93; Normlaştırılmış Uyum İndeksi-NFI= 0.92; İyilik Uyum İndeksi-GFI= 0.96) Bu çalışmada, ÖMÖ'nin iç tutarlılık katsayısı 0.67 olarak saptanmıştır (22).

İşlemler ve Veri Analizi

Ölçeğin uyarlama çalışmalarına dil geçerliliği ile başlanmıştır. Bu doğrultuda ölçek, orijinal formu olan İngilizce'den Türkçe'ye, her iki dile de hakim birbirinden bağımsız beş kişi tarafından çevrilmiştir. Elde edilen çeviriler incelenerek, her bir maddeyi en iyi temsil ettiği düşünülen maddeler Türkçe forma alınmıştır. Daha sonra bu Türkçe form, psikolojik danışma alanından bir akademisyen tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Elde edilen çeviri orijinal formla karşılaştırılarak, gerekli düzeltmeler yapılmış ve ölçeğin Türkçe formuna son hali verilmiştir. Ölçeğin dilsel eşdeğerliliği sağlandıktan sonra, uygulamalara geçilmiştir. Uygulamalar ders saatlerinde yapılmış, öğrencilere gerekli açıklamalar verildikten sonra, gönüllü olanların çalışmaya katılmaları istenmiştir. Uygulamalar zaman kısıtlaması olmaksızın yapılmış ve yaklaşık olarak 15-30 dk. sürmüştür. Verilerin analizinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlılık ve ölçüt bağıntılı geçerlilik yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin analizi, SPSS 15 ve Lisrel 8.7 programları aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Betimleyici İstatistikler

Ölçekten alınan puan ortalaması, örneklemin tamamı için 0.119 (SS=20.13) olarak bulunmuştur ve puan aralığı 53-168'dir. Yüksek puanlar, yüksek düzeyde mutluluğa işaret etmektedir. Mutluluk puanları cinsiyet açısından ele alındığında ise, erkekler için puan ortalaması 120.87 (SS=18.58), kadınlar için ise

118.98 (SS=20.81) olarak bulunmuştur. Mutluluk puanlarının cinsiyete göre bir farklılık gösterip göstermediği, bağımsız örneklem t testiyle incelenmiş ve istatistiksel olarak bir farklılık bulunmamıştır ($t=0.96$, $p=0.34$). Elde edilen değerler Tablo 1'de sunulmuştur.

Yapı Geçerliliği

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA): Veri setinin faktör analizi için uygun olup olmadığını belirlemek için, öncelikle Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity testleri yapılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğu için Kaiser-Meyer-Olkin'in (KMO) 0.60'dan yüksek ve Barlett Testi'nin istatistiksel olarak anlamlı çıkması gerekmektedir (23). KMO örneklem uygunluk katsayısı 0.92 ve Barlett Sphericity

Tablo 1: Oxford Mutluluk Ölçeği toplam puanlarının cinsiyete göre incelenmesi

Cinsiyet	N	SS	t	p
Kadın	334	118.98	20.81	0.96
Erkek	154	120.87	18.58	

SS: Standart sapma

Tablo 2: Açımlayıcı faktör analizi sonuçları ve madde toplam korelasyonları

Maddeler	Faktör Yükleri	M	SS	Madde Toplam Korelasyonları
1. Kendimden hoşnut değilim. (-)	0.38	5.28	1.07	0.36
2. Diğer insanlara karşı oldukça ilgiliyim.	0.46	4.14	1.28	0.40
3. Hayatın oldukça ödüllendirici olduğunu düşünüyorum.	0.55	3.61	1.43	0.50
4. Neredeyse herkese karşı oldukça sıcak duygular besliyorum.	0.44	3.72	1.38	0.38
6. Geleceğim hakkında pek iyimser değilim. (-)	0.52	4.68	1.42	0.50
7. Pek çok şeyi eğlenceli buluyorum.	0.55	3.80	1.35	0.49
8. Yaptığım şeylere karşı ilgili ve kendini adayan birisiyim.	0.47	4.49	1.24	0.41
9. Hayat güzeldir.	0.73	4.45	1.42	0.68
10. Dünyanın iyi bir yer olduğunu düşünmüyorum.(-)	0.47	4.45	1.57	0.44
11. Çok gülen birisiyim.	0.51	4.10	1.43	0.43
12. Hayatımdaki her şeyden oldukça memnunum.	0.69	3.60	1.29	0.62
13. Çekici birisi olduğumu düşünmüyorum. (-)	0.35	4.37	1.46	0.32
14. Yaptıklarımınla yapmak istediklerim arasında büyük fark var. (-)	0.38	3.93	1.58	0.35
15. Çok mutluyum.	0.77	3.73	1.32	0.71
16. Çevremdeki güzellikleri fark ederim.	0.63	4.48	1.13	0.57
17. Diğer insanlar üzerinde daima neşeli bir etki bırakırım.	0.61	4.18	1.29	0.53
18. Yapmak istediğim her şeye zaman bulabilirim.	0.60	3.55	1.30	0.55
19. Yaşamımın kontrolü elimde değilmiş gibi hissediyorum. (-)	0.53	4.30	1.45	0.50
20. Kendimi herhangi bir konuda sorumluluk alabilecek güçte hissediyorum.	0.52	4.71	1.29	0.47
21. Zihinsel olarak kendimi tamamen zinde (dinç) hissediyorum.	0.67	4.05	1.35	0.62
22. Genellikle neşeli ve sevinçliyim.	0.74	4.26	1.25	0.67
23. Herhangi bir konuda karar vermekte zorlanırım. (-)	0.32	3.74	1.56	0.30
24. Yaşamımın belli bir amacı ve anlamı yok. (-)	0.47	5.35	1.13	0.43
25. Kendimi oldukça enerjik hissediyorum.	0.68	3.94	1.39	0.62
26. Genellikle olaylar üzerinde olumlu etkim vardır.	0.64	4.14	1.21	0.57
27. Diğer insanlarla birlikte olmaktan keyif almıyorum. (-)	0.39	5.19	1.10	0.36
28. Kendimi çok sağlıklı hissetmiyorum. (-)	0.43	4.70	1.41	0.41
29. Geçmişimle ilgili pek mutlu anılara sahip değilim. (-)	0.40	4.59	1.58	0.37

Açıklanan Varyans : %29.84, Özdeğer: 8.3

(-) işaretli maddeler tersten kodlanmaktadır.

SS: Standart sapma

Testi χ^2 değeri 5032.35 ($p < 0.001$) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir. Temel bileşenler analizi ile herhangi bir döndürme yapılmadan gerçekleştirilen analiz sonucu, özdeğeri 1'in üzerinde olan 7 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ancak, ölçek maddelerinin birinci faktörde toplandığı, birinci faktörün varyansa önemli bir katkı yaptığı görülmüştür. Diğer altı bileşenin varyansa yaptığı katkının ise düşük olması ve adlandırılmaması nedeniyle, orijinal formunda olduğu gibi, tek faktörle sınırlandırılarak analiz tekrarlanmıştır. Analiz sonucunda, 5. maddenin (Sabahları nadiren dinlenmiş olarak uyanırım) faktör yükü 0.13 olduğu için, madde ölçekten çıkarılarak analizler tekrar edilmiştir. Buna göre, özdeğeri 8.3 olan ve toplam varyansın %29.84'ünü açıklayan bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğe ilişkin faktör yüklerinin ise 0.32 ile 0.77 arasında değiştiği görülmüştür (Tablo 2).

Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA): Oxford Mutluluk Ölçeği'nin tek faktörlü yapısının Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağını belirlemek üzere, Çoklu Benzerlik Tahmini Yöntemi (Maximum Likelihood Estimation Method) kullanılarak, DFA yapılmıştır. Bunun için öncelikle, araştırma örnekleminin yeterliliğini değerlendirmek üzere, uyum ölçütlerinden "kritik N değeri" (Critical N-CN) incelenmiştir. Buna göre, DFA için CN değeri 163.12 olarak bulunmuştur. Bu değer araştırmanın, çalışma grubunu oluşturan 491 birimlik örneklemin doğrulayıcı faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir (Tablo 3).

DFA sonucuna göre modelin uygunluğunu değerlendirmek üzere birçok uyum iyiliği indeksi bulunmaktadır. Uyum indekslerinin kuramsal model ile gerçek veriler arasındaki uyumu değerlendirmede birbirlerine göre güçlü ve zayıf yönlerinin olması nedeniyle, modelin uyumunun ortaya konulması için birçok uyum indeksi değerinin kullanılması önerilmektedir (24). Bu çalışmada modelin uyumu ilk olarak, ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranıyla değerlendirilmiştir. Bu değer 3'ten küçük olmasının iyi uyuma işaret ettiği, 5'ten küçük olmasının ise, kabul edilebilir uyum değeri olduğu belirtilmektedir. Karşılaştırmalı

Tablo 3: Doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Maddeler	Standartlaştırılmış Yükler	t-değeri	R ²
Madde 1	0.36	7.94	0.13
Madde 2	0.40	8.91	0.16
Madde 3	0.53	12.06	0.28
Madde 4	0.39	8.61	0.15
Madde 6	0.50	11.41	0.25
Madde7	0.52	11.89	0.27
Madde8	0.44	9.73	0.19
Madde9	0.72	17.97	0.52
Madde10	0.44	9.92	0.20
Madde11	0.44	9.84	0.20
Madde12	0.66	15.73	0.43
Madde13	0.32	7.01	0.10
Madde14	0.37	8.09	0.14
Madde15	0.75	19.00	0.57
Madde16	0.61	14.34	0.37
Madde17	0.55	12.63	0.30
Madde18	0.58	13.48	0.34
Madde19	0.51	11.62	0.26
Madde20	0.51	11.55	0.26
Madde21	0.65	15.60	0.42
Madde22	0.69	16.91	0.48
Madde23	0.32	6.89	0.10
Madde24	0.45	10.18	0.21
Madde25	0.65	15.60	0.42
Madde26	0.61	14.27	0.37
Madde27	0.35	7.74	0.13
Madde28	0.40	8.91	0.16
Madde29	0.38	8.38	0.15

t= t değeri, R²=Yordama katsayısı

Uyum İndeksi (CFI), Artan Uyum İndeksi (IFI), Görelî Uyum İndeksi (RFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (NFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (NNFI) için değerlerin 0.95'ten büyük olması iyi uyum, 0.90-0.94 arası değerler ise kabul edilebilir uyum düzeyi olarak belirtilmektedir. Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA) ve Standart ortalama karekök hatası (SRMR) değerlerinin 0.05'ten küçük olması iyi uyum, 0.06-0.08 arasında olması ise kabul edilebilir uyum olarak belirtilmektedir (25-28). Bu ölçütler doğrultusunda, ölçeğin tek faktörlü yapısının Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme korunduğu söylenebilir. DFA'ya ilişkin standartlaştırılmış yükler, t-değeri ve R² değerleri Tablo 3'de, elde edilen uyum iyiliği indeksi değerleri ise Tablo 4'de sunulmuştur (Tablo 4).

Tablo 4: Doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen uyum indeksleri ve yorumları

Uyum Ölçüsü	Uyum Kriterleri	Elde Edilen Değer	Uyum
χ^2/df	≤ 3 iyi uyum, $\leq 4-5$ Kabul Edilebilir Uyum	(1450.16/339) 4.2	Kabul
RMSEA	≤ 0.05 iyi uyum, 0.06-0.08 Kabul Edilebilir Uyum	0.082	Kabul
SRMR	≤ 0.05 iyi uyum, 0.06-0.08 Kabul Edilebilir Uyum	0.069	Kabul
NFI	≥ 0.95 iyi uyum, 0.94-0.90 Kabul Edilebilir Uyum	0.92	Kabul
NNFI	≥ 0.95 iyi uyum, 0.94-0.90 Kabul Edilebilir Uyum	0.93	Kabul
CFI	≥ 0.95 iyi uyum, 0.94-0.90 Kabul Edilebilir Uyum	0.94	Kabul
IFI	≥ 0.95 iyi uyum, 0.94-0.90 Kabul Edilebilir Uyum	0.94	Kabul
RFI	≥ 0.95 iyi uyum, 0.94-0.90 Kabul Edilebilir Uyum	0.91	Kabul

χ^2/df =Ki-kare serbestlik derecesi oranı, RMSEA: Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü, NFI: Normlaştırılmış Uyum İndeksi, CFI: Karşılaştırmalı Uyum İndeksi, RFI: Görelî Uyum İndeksi, IFI: Artan Uyum İndeksi

Ölçüt Bağımlı Geçerlilik

Ölçüt bağımlı geçerlilik kapsamında Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ) ile Öznel Mutluluk Ölçeği (ÖMÖ), Yaşam Yönelimi Testi-YYT (İyimserlik Ölçeği), Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği (PNDÖ) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analiz sonucu, OMÖ ile mutluluğu ve iyimserliği değerlendiren diğer ölçme araçları arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur (Tablo 5). Bu sonuçlar OMÖ'nün iyi düzeyde uyum geçerliliğine sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 5: Ölçüt bağımlı geçerliliğe ilişkin korelasyonlar

Ölçme Araçları	Oxford Mutluluk Ölçeği
Yaşam Doyumu Ölçeği	0.69*
Öznel Mutluluk Ölçeği	0.72*
Pozitif Duygular Ölçeği	0.64*
Negatif Duygular Ölçeği	-0.60*
Yaşam Yönelimi Testi (İyimserlik)	0.72*

N=173, *p<0.001

Güvenilirlik Çalışması

OMÖ'nün güvenilirliği, bileşik güvenilirlik, iç tutarlılık ve test yarılama yöntemleriyle incelenmiştir. Buna göre, ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.91, test yarılama yöntemiyle elde edilen güvenilirlik katsayısı 0.86 olarak bulunmuştur. Literatürde iç tutarlılık ve test yarılama yöntemleriyle elde edilen güvenilirlik katsayılarının 0.70 ve üzerinde olması yeterli kabul edilmektedir (23). Bileşik güvenilirliği ise 0.91 olarak bulunmuştur. Bileşik (composite) güvenilirlik, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktör yükleri ve hata oranlarıyla

hesaplanmaktadır. Bileşik güvenilirlik için kabul edilebilir değer 0.70 ve üzeri olarak belirtilmiştir (25). Bu sonuçlar ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirlik değerlerine sahip olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada, Hills ve Argyle (6) tarafından geliştirilen Oxford Mutluluk Ölçeği'nin (OMÖ) Türk üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme geçerlilik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, OMÖ'nün geçerliliği açılımlı ve doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt bağımlı geçerlilik yöntemleriyle; güvenilirliği ise iç tutarlılık, test yarılama ve bileşik güvenilirlik yöntemleriyle incelenmiştir. Elde edilen bulgular, OMÖ'nün Türkçe formunun, özgün formuyla benzer psikometrik özellikler gösterdiğini ortaya koymuştur.

Ölçeğin, faktör yapısını belirlemek amacıyla yapılan açılımlı faktör analizi sonucu, özgün formunda olduğu gibi tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin 5. maddesi (Sabahları nadiren dinlenmiş olarak uyanırım), faktör yükünün düşük olması nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Tek faktörlü yapının Türk üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleme doğrulanıp doğrulanmayacağını belirlemek üzere doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA ile ölçeğin tek faktörlü yapısının korunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçüt bağımlı geçerlilik kapsamında, OMÖ ile geçerlilik ve güvenilirliği kanıtlanmış, mutluluğu ve iyimserliği değerlendirmede kullanılan diğer ölçme araçları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Analiz sonuçları OMÖ ile öznel mutluluk, yaşam doyum, iyimserlik, olumlu duygular ve olumsuz duygular

arasında istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek düzeyde ilişkiler olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlar OMÖ'nün geçerliliğine kanıt olarak değerlendirilebilir. OMÖ'nün güvenilirliği ise bileşik güvenilirlik, iç tutarlılık ve test yarılama yöntemleriyle incelenmiştir. Buna göre, ölçeğin yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu gözlenmiştir. Son olarak, OMÖ toplam puanları cinsiyet açısından da incelenmiş ve kadın ya da erkek olmanın üniversite öğrencilerinin mutluluk düzeyini belirlemede etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları da söz konusudur. Öncelikle, çalışma yalnızca üniversite öğrencilerinden oluşan bir örneklemede gerçekleştirilmiştir. Öğrenci olmayan farklı örneklerde de ölçeğin psikometrik özelliklerinin incelenmesi yerinde olacaktır. Bu çalışmada ölçeğin güvenilirliği bileşik güvenilirlik, iç tutarlılık ve test yarılama yöntemleriyle incelenmiştir. İleride yapılacak çalışmalarda, test tekrar test yöntemiyle de ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi önerilebilir. Ölçeğin 5. maddesi, faktör yükünün ve madde toplam korelasyonu değerinin düşük olması nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Söz konusu maddenin olumsuz bir ifade olması

nedeniyle katılımcılar tarafından tam olarak anlaşılmadığı kanaati oluşmuştur. Ölçekle ilgili gelecekte yapılacak çalışmalarda, bu maddenin olumlu bir ifadeye çevrilerek ölçekte yer alması maddenin atılmasını önleyebilir.

SONUÇ

Bu çalışmanın bulgularına dayanarak beş önemli sonuca ulaşılmıştır:

- 1) Oxford Mutluluk Ölçeği (OMÖ) Türkçe formu, tek faktörlü bir yapıya sahiptir.
- 2) OMÖ Türkçe formu, yüksek düzeyde güvenilirliğe sahiptir.
- 3) OMÖ Türkçe formu ile mutluluğu ölçen diğer ölçme araçları arasında yüksek düzeyde korelasyonlar vardır.
- 4) OMÖ Türkçe formu toplam puanları açısından cinsiyete göre bir farklılık yoktur.
- 5) OMÖ Türkçe formu, üniversite öğrencilerinde mutluluğu değerlendirmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabilir.

KAYNAKLAR

1. Argyle M, Martin M, Crossland J. Happiness as a function of personality and social encounters: In Forgas JP, Innes JM. (editors). *Recent Advances in Social Psychology: An International Perspective*. North-Holland: Elsevier, 1989, 189-203.
2. Diener E. Subjective well-being. *Psychol Bull* 1984; 95:542-75.
3. Myers DG, Diener E. Who is happy? *Psychol Sci* 1995; 6:10-17.
4. Eryılmaz A. Investigating adolescents' subjective well-being with respect to using subjective well-being increasing strategies and determining life goals. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 2011; 24:44-51.
5. Beck T, Ward CH, Mendelson M, Hock J, Erbaugh J. An inventory for measuring depression. *Arch Gen Psychiatry* 1961; 7:158-216.
6. Hills P, Argyle M. The Oxford happiness questionnaire: a compact scale for the measurement of psychological well-being. *Pers Individ Diff* 2002; 33:1073-1082.
7. Civitci N, Civitci A. Self-esteem as mediator and moderator of the relationship between loneliness and life satisfaction in adolescents. *Pers Individ Diff* 2009; 47:954-958.
8. Doğan T, Çötök AN. Oxford Mutluluk Ölçeği kısa formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2011; 4:165-132.
9. Dost M. An examination of subjective well-being and life satisfaction of students attending to universities in South Africa and Turkey. *Education and Science* 2010; 35:75-89.
10. Şimşek ÖF. Happiness Revisited: ontological well-being as a theory-based construct of subjective well-being. *J Happiness Stud* 2009; 10:505-522.
11. Diener E, Emmons RA, Larsen RJ, Griffin S. The satisfaction with Life Scale. *J Pers Assess* 1985; 49:71-75.
12. Joseph S, Lewis CA. The Depression-Happiness Scale: reliability and validity of a bipolar self-report scale. *J Clin Psychol* 1998; 54:537-544.
13. Scheier MF, Carver CS. Optimism, coping and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health Psychol* 1985; 4:219-247.
14. Rosenberg M. *Society and the Adolescent Self-Image*. England: Wesleyan University Press, 1989.

15. Battista, PJ, Almond R. The development of meaning in life. *Psychiatry* 1973; 6:409-427.
16. Eysenck SGB, Eysenck HJ, Barrett P. A revised version of the psychoticism scale. *Pers Individ Diff* 1985; 6:21-29.
17. Yetim Ü. Kişisel projelerin organizasyonu ve örüntüsü açısından yaşam doyumu. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 1993.
18. Aydın G, Tezer E. İyimserlik, sağlık sorunları ve akademik başarı ilişkisi. *Psikoloji Dergisi* 1991; 7:2-9.
19. Watson D, Tellegen A, Clark L. Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS scales. *J Pers Soc Psychol* 1988; 54:1063-1070.
20. Gençöz T. Positive and negative affect schedule: a study of validity and reliability. *Turkish Journal of Psychology* 2000; 46:19-26.
21. Lyubomirsky S, Lepper HS. A measure of subjective happiness: preliminary reliability and construct validation. *Soc Indic Res* 1999; 46:137-155.
22. Doğan T, Totan T. Translation and validation of the Turkish subjective happiness scale. *The Journal of Happiness and Well-Being* 2012 (Baskıda).
23. Büyüköztürk Ş. Veri analizi el kitabı. Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2004.
24. Büyüköztürk Ş, Akgün EÖ, Özkahveci Ö, Demirel F. Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 2004; 4:207-239.
25. Hair FJ, Anderson ER, Tatham LR, Black CW. *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Prentice Hall, 1998.
26. Hoyle RH. *Structural Equation Modeling: Concepts, Issues and Applications*. Thousands Oaks, CA: Sage Publications, 1995.
27. Kline BR. *Principles and practice of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press, 2005.
28. Hu L, Bentler PM. Cut-of criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Struct Equ Modeling* 1999; 6:1-55.